

Респондент: Тарасюк Яна, (35 років).

Хто записав: провідний редактор
(з видавничої діяльності та сайту)

Інформаційно-видавничого відділу
Національного музею Голодомору-геноциду
Любов Гоцуляк.

Дата запису: 19.06.2022 року.

Спосіб проведення інтерв'ю: Аудіодзвінок.

24 лютого я прокинулася від телефонного дзвінка подруги. По той бій слухавки я раптом почула «Яно, почалася війна». Я просто не повірила у те що почула. Напередодні ми говорили про війну і я казала, що у ХХІ столітті війни не може бути, адже уявити, що їздять вулицями танки та ходять люди... це просто щось нереальне. Я почала її заспокоювати і розповідати, що це просто нагнітання. На що вона мені сказала «вийди просто на вулицю». Коли я вийшла, то знову ж таки просто не повірила у те, що почула. На вулиці земля просто «здригалася», вибухи лунали звідусіль. Ці перші звуки я, мабуть, запам'ятаю на решту свого життя. Чоловік у цей час уже був у душі. Вийшов і каже, до мене «чому ти там стукаєш мені у двері?» на що я відповіла, що це не я. Почалася війна...

Далі чоловік поїхав у місто Суми за донькою, а я розбудила нашого сина. Сказала, сину, почалася війна. В його очах я побачила миттєвий страх та нерозуміння. Попросила його спакувати необхідні речі. Він це робив якось так дико, з ненормальними рухами, збирав усе, що бачив. Він у сумки склав на будинок, але хоча б відволікся. Зателефонував чоловік із міста і сказав, що там коїться щось просто неосяжне на той момент. Черги до магазинів, банкоматів, транспорту були якимись нереальними. Ми те покоління, що уже забулося, що таке Голодомор. У нас взагалі ніколи не було запасів, окрім, домашньої консервації, овочів та м'ясної (мороженої) продукції. Я постійно посміхалася, коли бачила у своїх батьків, бабусів величезні запаси усього. Але як музейний працівник я розуміла, що це у них генетична пам'ять така, що все про запас.

Я пішла до місцевого магазину у центр села. Такої кількості людей у нашому селі я не бачила ніколи. Частина магазинів уже практично були пусті, інші просто закриті. 24-го лютого мене ще попросили вийти на роботу, потрібно було виплатити людям заробітну плату. В цей момент забіг односельчанин і сказав «потрібно тікати, танки від нас уже за 20-ть кілометрів». Ось таким сумбурним був наш перший день війни.

Коли вперше Ви побачили на території Боромлі російські танки?

Щоб ви розуміли ми знаходимося в тридцяти кілометрах від кордону України з росією. Саме тому ворожу техніку ми побачили першого ж дня. Спочатку вони пройшли по селі транзитом. З кожним наступним днем їх ставало дедалі більше. Спочатку були десятки, потім сотні, а далі тисячі російських танків. Вони як таргани були, з усіх вуличок, лісових посадок виїздили, абсолютно звідусіль. Тому щодень страх кожного із нас ріс із

новою силою. Ми не знали будуть вони стріляти по нас, чи ні. На момент коли у нас ще було світло та зв'язок, кожен із нас у селі працював таким собі зв'язковими. У нас були друзі, знайомі, котрі працювали у різних організація і просили нас надавати інформацію щодо пересування техніки та її кількості. Спочатку це ще було можливо, а далі коли вони просто безперервно годинами рухалися, то нас уже просто рахувати бензовози, чи більш важку артилерію.

Як взагалі реагувало на події, що відбувалися населення?

У нас в соціальній мережі була місцева група, так вдавалося тримати зв'язок із більшістю населення. У перші дні усі хотіли бути героями. Особливо старші жіночки казали давати будемо «кидатися під танки, вони ж не будуть їхати по нас». Але ми просили усіх не наражати на небезпеку ні себе, ні село. Одна справа коли їх двадцять-тридцять одиниць, а інша – тисячі.

Люди намагалися якогось допомагати один одному, підтримувати?

Так, звісно. У нас село велике, 2500 тисячі дворів. Чимало адміністративних будівель, фермерського господарства. У нас в селі є інкубатор. Люди, що там працювали розуміли, що ходити годувати птицю вони не зможуть, тому просили односельчан по можливості позабирати їх до себе. Чоловік каже «поїхали візьмемо». Я йому кажу, війна йде, яка там птиця. А він мені «та повикидають, а воно живе, шкода птиці та людської праці». Ми поїхали. В центрі села уже побачили снайпера, що на магазині сидів, стояли БТРИ.

Був ще випадок, що ішла колона і в центрі села вони залишили «Урал». Коли техніка пройшла, то люди повибігали і побачили, що там є багато боєприпасів. Наші хлопці відтягли його та заховали. Там була така кількість, що половину села могло рознести точно. Коли росіяни повернулися за ним, то довго шукали, але знайти не могли. Через це вони розізрилися і обстріляли нашу аптеку.

3-го березня близько 18.00 вечора, щось їх дуже багато розходилося. Я дітей та маму, свекруху заховала у погріб. А сама якраз зайшла до хати за поверабанком. Я тільки закрила за собою двері і почула страшний рев самольоту, а після потужний вибух. Я відразу зателефонувала чоловіку чи встиг він дійти. По той бік слухавки я почула "горить центр" і він відключився. Я зателефонувала до пожежної частини, де хлопці мені сказали, що повністю розрушено один із житлових будинків та горить газова контора. Наші пожежники бігали по людських дворах та відключали газові установки. 24 лютого уже на початку та в кінці села стояли блокпости росіян. Це ускладнювало переміщення Боромля-Тростянець-Суми. Вибухи були постійно, то дальше, то ближче. 5-го березня о 5-ій ранку ми знову проснулися від страшного гулу самольота. Того ранку вони поцілили у непрацюючий дитячий садок та на базу нашого комунального підприємства. Дуже постраждали житлові будинки, що знаходилися поруч, повибивало вікна, позривало криші та поклало на будинки як-небудь. Щоразу було все страшніше. 9-го березня ввечері до нас приїхав голова села та сказав

чоловіку, що сьогодні ніхто не виходить на чергування, тому що зайшла "жива сила" у село. Більше як тисяча чоловік, які почали розміщуватися у наших адміністративних будівлях. Також техніка тоді почала йти у великій кількості. Йшла і в день, і в ночі. На території нашої пожежної частини вони зробили собі штаб. Вранці вони їхали, а ввечері поверталися назад. Гул техніки був просто безкінечний. 5-го березня у нас уже зникло світло, але газ був, щоправда не в усіх будинках. Що вони взагалі робили по селі? Спочатку сказали голові села, що вони донецькі і прийшли нас захищати, щоб ми не боялися, що все тут буде добре. У нас дуже багато тваринництва у селі. І так звані орки, уже знали, що можна отримати тут молоко, що вони власне і робили. Раненько ходили по хатах і відбирали. Відмовити ти звісно їм не зможеш... Боромля надзвичайно велика і вони ото ходили по вуличках та добре знали до кого саме потрібно йти. Це я до того, що зрадників у нас тут було вдосталь. У нас було дуже багато пустих хат в Боромлі. Адже люди повиїздили коли були коридори, то вони у їх хатах і заселялися. Але в сусідніх села виганяли з будинків. У нас стояли різні підрозділи – донецькі, луганські, росіяни, буряти.

Що саме цікаве – вони між собою майже не спілкувалися. Спочатку коли вони тільки зайшли, то ми ж не знали як з ними контактувати, а потрібно було відвезти, до прикладу, в лікарню когось. Наші хлопці підходили до них і просили це зробити, а вони казали, що ми то вас пропустимо, а далі невідомо. Просили їх зателефонувати і попередити також, а вони відповідали, що не спілкуються з ними. Вони як 9-го числа заходили, то викинули у центрі села мертву жінку, не місцеву. Ми уже пізніше дізналися, що вона їхала на машині і вони її просто розстріляли.

А як задовго вона там пролежала? Де потім поділася?

Я так розумію, що її чоловік зміг домовитися та десь на третій день забрав. Мій кум живе в центрі і вони попросили його подивитися чи вона місцева. Були випадки, що хоронили у нас людей під хатами. Було таке, що бабуську на воза положили і повезли на кладовище ховати.

Чи багато місцевих загинуло?

У нас був вбитий рекордсмен України Принева Сергій. Під час однієї із своїх розвід-пробіжок (він також був зв'язковим та передавав позиції ворога) він був убитий. Одного хлопця знайшли закатованим у підвалі поліцейського відділку у Тростянці. Після деокупації на одному із наших підприємств знайшли чоловіка вбитого. Є й такі, що взяті у полон і за них нічого невідомо, деякі просто зникли безвісти. У мене в подруги зник чоловік (Андрій Ахріменко). Було й таке, що мама одного хлопця, якого також викрали, прийшла до росіян і каже, робіть що хочте, стріляйте, але поверніть сина, то таки відпустили. Коли мами відправляли в зелених коридорах своїх діти, то росіяни так здивовано запитували куди ж ви їх відправляєте, якщо ми прийшли вас захищати та рятувати. А от від кого, незрозуміло.

А куди ви їх відправляєте якщо ми прийшли їх захищати? Ну кого захищати? Що захищати? Не відомо. Вони прийшли і здивувалися чого у нас все знищене: “А хто это сделал?” Кажемо: “Ви”- “Ми это не делали, это они

зделали”. Страшно було в плані, що постійно працювала десь важка техніка - стріляла, якісь ракети непонятні літали. Вони літали і видавали такий гуркіт. Не те, що ходити кудись не хотілось, навіть не хотілось з будинку виходити, з погребу, з будинку.

Коли був перший коридор? Взагалі, як про нього дізналися і чи відомо як він пройшов?

Перший коридор був 12 березня. Як він пройшов? Я осталась в селі, я не виїжала. Люди остались всі живі, скажем так. Були автобуси і до них приєднувалися ще машини.

Але це наші автобуси подавалися, правильно?

Так, так, наші автобуси. Хто їх прислав, на той момент не можна було з'ясувати, а зараз вже відомо. Тоді були 15 березня і 18 березня були коридори. Вони ті коридори дозволяли, але що вони робили? Вони переміщалися з коридорами, наприклад дві машини танк, дві машини бензовоз і люди, які повернулися вже зараз, моя подруга і куми, і всі вони кажуть - було надзвичайно страшно. Бо тому що ти їдеш, а тобі прям машина, ну дуло, тобі прям дивиться в заднє вікно.

А коли повністю зайшли в Боромлю українські війська?

26-го числа вже зранку були українські війська.

А повністю їх вигнали десь 27-28, так?

Ні. Це вже 26-го прям наші були. 25-го вони виходили, а 26-го зранку ще там хтось когось бачив, що вони бігли. Хтось там проспався, хтось там заснув. Вони, наприклад, централізовано, а хтось в якійсь дальній хат, де жили, понакривалися і не встигли так іще бігли, так казали. А наші зайшли на ніч. Ну ми вже всі знали, нас тут хлопчик попередив, що скоріш за все наші будуть заходити вночі. То ми вже знали, ми вже чекали їх дуже. Ми чекали. Хлопці 26-го зразу побігли в центр села. Кажуть, що люди повиходили...